

ZÁHOŘÍK, JAN:

DĚJINY RWANDY A BURUNDI.

NAKLADATELSTVÍ LIDOVÉ NOVINY, PRAHA 2012.

Kateřina Rudincová

Přestože Afrika stojí na okraji zájmu české akademické obce, historická řada Dějiny států Nakladatelství Lidové noviny v nedávné době vydala několik titulů zabývajících se dějinami afrických států. Jedním z nich jsou *Dějiny Rwandy a Burundi*, jehož autorem je plzeňský afrikanista Jan Záhořík, který již v minulosti vydal několik monografií zabývajících se dějinami i současnými konflikty v Africe.

Přestože jsou Rwanda i Burundi svou rozlohou malé státy ležící ve středovýchodní Africe, celosvětovou pozornost a zájem o dění v oblasti vyvolalo v devadesátých letech 20. století etnické násilí v Burundi a především rozsáhlá genocida, která se udála ve Rwandě v roce 1994. Z tohoto předpokladu vychází v dané monografii také autor, který vysvětlení sociálních, ekonomických a politických procesů ve Rwandě a Burundi směřuje právě do cíle objasnění faktorů, které kulminovaly v devadesátých letech a vedly ke genocidám v obou zemích. Na základě pochopení historických souvislostí, které autor předkládá, dochází čtenář k závěru, že vypuknutí konfliktů, které v obou zemích přerostly až do genocidních rozměrů, nebylo zdaleka tak překvapivé a nečekané, jak by se mohlo na první pohled jevit.

V úvodních částech podává autor informace o geografii a etnickém složení obyvatel Rwandy a Burundi, což napomáhá čtenáři orientovat se lépe v dalších částech knihy. Pozornost věnuje také předkoloniálním dějinám obou zemí, náboženským tradicím a mýtům o vzniku těchto státních útvarů. V této souvislosti se zabývá také tzv. hamitskou hypotézou, která se stala základem pro pozdější rozdělení tamějších sociálních skupin a zformování etnických kategorií Hutu a Tutsi.

Značnou pozornost věnuje autor osvětlení historických událostí v obou regionech. Zajímavá a pro pozdější analýzu důležitá je především kapitola o koloniálních systémech, kdy nejprve byly Rwanda a Burundi spravovány jako jednotná německá kolonie Ruanda-Urundi a na základě výsledků z 1. světové války byla svěřena Belgii do mandátní správy nově ustanovené Společnosti národů. Autor se v této kapitole zabývá mimo jiné rolí koloniálních mocností v procesu formování etnických identit, na základě kterých se rwandská a burundská společnost rozdělila na etnika Tutsiů a Hutů a na vy-

užívání těchto nových etnických identit jak koloniálními mocnostmi tak také nově ustanovenými režimy, vznikajícími na základě dekolonizace oblasti. Autor se však nelimituje pouze na výklad o etnických kategoriích Hutu a Tutsi, ale pozornost věnuje také minoritní pygmejské skupině Twa a jejímu marginálnímu sociálnímu a ekonomickému postavení v rwandské a burundské společnosti.

Cenným faktem je, že autor zasazuje historické a politické procesy ve Rwandě a Burundi do širšího regionálního, ale také světového kontextu. Věnuje pozornost také roli mezinárodního společenství a významných evropských mocností majících nadále vliv v oblasti, především Francie a Belgie, jakožto bývalé koloniální mocnosti, a neschopnosti OSN účinně zabránit genocidě, což je i dnes vnímáno jako velké selhání mezinárodního systému. Vzhledem k tomu, že je celý region Velkých jezer konfliktní oblastí, byly i střety ve Rwandě a Burundi ovlivňovány ze zahraničí, a naopak velké migrační vlny z těchto států v důsledku genocid vedly k destabilizaci okolních zemí.

Stěžejní část knihy je věnována výkladu událostí v období genocid a jejich bezprostředním příčinám. Pozornost autor věnuje také sociálním změnám, které s sebou genocidy nesly, a problematikám s nimi spojeným, jako je uprchlictví, genderové otázky nebo vypuknutí epidemie HIV/AIDS. V závěru kapitol o Rwandě i Burundi jsou zařazena pojednání o nejnovějších dějinách obou zemí a společenských a politických snahách o vyrovnání se s postgenocidní situací. Zajímavou a pro čtenáře užitečnou je také závěrečná kapitola pojednávající o kultuře Rwandy a Burundi, ve které zájemce o další prohloubení znalostí o historických událostech a kulturách v těchto zemích najde informace a odkazy na literární i jiná díla rwandských a burundských autorů.

Knihu vhodně doplňuje bohatý obrazový materiál a množství tabulek a map. Orientaci čtenáře ve složitých sociálních a politických procesech v oblasti napomáhají především chronologie významných událostí, přehled panovníků a představitelů států a seznam použitých zkratk, které jsou umístěné na konci knihy. Bohužel v monografii chybí jednoduchý slovníček použitých výrazů v jazycích kirundi a kinyarwanda, které autor používá především v souvislosti se sociální a ekonomickou strukturou obyvatel daných států. Jedná se však o velice marginální problém, který na čtivosti a přehlednosti dané knihy nikterak neubírá.

Recenzovaná monografie je cenným příspěvkem k dějinám Afriky, která je stále v českém akademickém, ale i populárně naučném prostředí do jisté míry marginální oblastí. Pro její vysokou informační hodnotu lze knihu do-

poručit odborné veřejnosti především z řad historiků, ale i studentů a dalších odborníků se zájmem o Afriku. Své čtenáře si však díky své čtivosti jistě najde také mezi širokou veřejností, která si nadále klade otázky, jak bylo možné, že v těchto zemích došlo k jedné z nejničivějších genocid v dějinách lidstva.

Mgr. Kateřina Rudincová
Katedra historických věd
Filozofická fakulta
Západočeská univerzita v Plzni
Tylova 11
306 14 Plzeň
e-mail: katerina.rudincova@gmail.com